

Szeged birtokai felosztás előtt.

Irta: Domokos László.

Régi harc dőlt el: két világnézet ütközött össze és a küzdelmet nem lehetett többé kompromisszummal elintézni. A harcolók egyikének a földön kellett maradnia. Most, amikor a földművelő nép földhöz juttatásáról rendelkező 1919. évi XVIII. törvény végre nyilvánosságra juthatott, talán szabad ebben a történelmi eseményben nekem, aki Szeged nagyuri birtokának demokratizálásáért egy évtizedet meghaladó idő óta küzdöttem, meggyőződésből fakadó őszinte lelkesedéssel köszöntenem a város boldogabb jövődjének törvényes biztosítékát.

A néptörvény szövegének világos rendelkezései után immár senki sem vonhatja kétségbe, hogy Szeged város földbirtokait ép úgy át kell adni a földművelő szegedi népnek, mint az egyháznagyok és főurak kiváltságos latifundiumait a háború elesett magyarjának. És ez így van jól. A népköztársasági birtokreformja nem közönséges törvény, amely ablakot hagy a községi szervezetbe bujt kapitalizmusnak. Egy új világ születéséről van itt szó, amelyben meg kell szűnnie a régi formájú kapzsiságnak. Nem maga ez a törvény, hanem a forradalom szelleme és az egész gazdasági rendnek átalakulása idézte elő a földbirtok tulajdoni eloszlásában bekövetkezett eltolódást és az eszme diadala annál teljesebb, minél elevebb erővel vonja lendületébe a ledöntött korszak minden tényezőjét: urat és parasztot, egyházi, hitbizományi, főuri, törvényhatósági és kincstári birtokot egyaránt.

Nagyon sokan lesznek, akik megdöbbenéssel és rémülettel fogják szemlélni az új szellem tradícióromboló munkáját. Szegeden a hagyományokhoz való ösztönös tapadás minden képzeletet felülmul; ott, ahol olyan kevés az önmaga útján járó, tetterős akarát, ahol a fiatal generációk tudásvágya a legjobb esetben sem száll tovább a közigazgatási határon, valóságos sorscsapásnak tekintik a birtokreform törvénye által teremtetett kényszerhelyzetet és módokat fognak keresni, amellyel menteni igyekeznek a menthetőt. A legtöbb szegedi embernek semmi köze a város birtokaihoz, abból, hogy a város földjeit felosztják, se károsodás, se haszon nem érheti, mégis roppant szerencsétlenségnek érzi csak a lehetőséget is annak, hogy a soha nem látott, soha nem szeretett városi földek közönséges parasztemberek kezére jussanak. A gondolkodásnak ez a determináltsága már benne van a szegedi levegőben, a köztudatban, a sajtóban, benne van az emberek tempós mozdulataiban és az ingaóra fölényes nyugalmaival járó vérkeringésében.

A rettegett sorscsapás, hála legyen érte a halálmezők felett lebegő újjászületés szellemének, most végre bekövetkezett.

A néptörvény 28. §-a felsorolja azokat a felhasználható birtokokat, amelyekből a földművelő nép igényeit ki kell elégíteni. Ez a szakasz megszabja a kisajátítandó birtokok felhasználásának sorrendjét és a törvényhatóságoknak közérdekű célra nem használt birtokait a sor legvégén, a 8. pont alatt említi fel. De nem szabad elfelejteni, hogy mikor a törvény kivételes kedvezésekben részesíti a községi birtokokat, ez a kivétel mindig a normális terjedelmű községi birtokokra vonatkozik, amelyek közlegetőkből, véderdőkéből, árterületekből s más ilyen közösen használt, vagy közös érdekből fentartandó területekből szokott állani. Ott azonban, ahol a törvényhatóság a latifundiumos főur szerepét játsza, ilyen kedvezéseknek helyük nincs; a törvény alkotói mindenütt áttörték a korlátokat, hogy a „törvényhatósági birtok” elnevezése mögé rejtőző birtokkapitalistákat kivonszolja rejtekeikből és az eldugott árut kiszolgáltassák a dolgozó népnek. A felosztásra kerülő birtokok

sorrendjének megállapítása után mindjárt ott áll az első komoly intelem: Az egyes pontok alá eső földbirtokok nagyságuk szerint való sorrendben, a legnagyobb területűtől kezdve kerüljenek kisajátításra. Vagyis, ahol a törvényhatósági birtok a legnagyobb, mint Szegeden, ott épen azon kell kezdeni a földosztást, tekintet nélkül arra, hogy más körülmények között a törvényhatósági birtok csak nyolcadsorban kerülne számításba.

De a törvénynek következő sorai is a kivételes rendelkezések egész armádiáját vonultatják fel. Mintha csak mindig a nagy alföldi városok kiváltságos birtokaira gondoltak volna a törvény szerkesztői és minden tiltó rendelkezés után odatettek volna egy klauzulát, amely Főlegyházának, Szabadkának, Szegednek, Hódmezővásárhelynek és Debrecennek szóló üzeneteket tartalmaz.

Községi birtokot, mondja a törvény, csak akkor szabad felosztani, ha más alkalmas földbirtok a község, vagy felosztási csoport területén egyáltalában nincsen. Senki sem mondhatja, hogy ez a rendelkezés tilalmat jelent a szegedi városi földekre nézve, hiszen tizet sem tesz ki azoknak a birtokosoknak száma, akik a szegedi határban ötszáz holdnál nagyobb birtokon gazdálkodnak, akikről tehát volna mit elvenni. Csongrádmegyében a földosztást kétségkívül a Pallavicini-birtokon és a mágócsderekegyházi Károlyi-birtokon fogják kezdeni. De azokra a földekre elsőbbségi joguk van az ott lakó gazdasági cselédeknek, rokkantaknak és hadiözvegyeknek, akik községi illetőségüknek fogva jogosítottak igényeiket feltétlenül kielégíteni. Egyetlen szegedi ember sem fog Pallavicini midszent-algyői hitbizományának hatvan-négyezer holdjából részesedni.

A szegediek részére tehát megmarad a hazai föld. Aki a szegedi tanyán városi földet akar szerezni, annak nem kell egyebet tennie, mint akár fogyasztási, akár termelési szövetkezetbe tömörülnie; a törvény 22. §-a kitanítja a szegény földművelő embert, hogyan és miért kell ilyen szövetkezeteket alakítani. Feltétlenül kívánatosnak tartom, hogy minél számosabb termelési szövetkezet alakuljon; 20—25 gazda már termelési szövetkezetet jelent s akkor, amikor gazdasági gépeket, vetőmagot, fajbaromfit, szőlővesszőt és gyümölcsfacsemetét állami közvetítéssel fognak majd kiosztani, ezek a termelési szövetkezetek mindent első kézből megkaphatnak és a beruházások előnyeiben a lehető leggazdaságosabban részesedhetnek. Egész sor szövetkezetre gondolok, amelynek egy része paprikatermelésre, más része szőlőművelésre, német és bolgár kertészetre, szemtermelésre, vagy általában váltógazdaságra rendezkedhetnek be. De végeredményben még ez a szövetkezeti szervezkedés sem szükséges a jogi uralom megszerzéséhez, mert a törvény azt mondja, hogy egyéni felosztásra kerülnek a törvényhatósági birtokok akkor is, ha községek vagy szövetkezetek nem jelentkeznek átvételükre s az egyéni igénylők kielégítése végett más föld nem áll rendelkezésre; már pedig akár az egyik, akár a másik eshetőséget vesszük számba, a szegedi magyar mindenképpen jelentkezni fog jogos igényeinek kielégítéseért és tény, hogy egyáltalán sehonnán sem remélhet mástól földbirtokot, mint magától a várostól.

Sokszor hallottam azt a dicsekvő kijelentést, amely ha jól megfigyeltem, Tömörkény Istvántól eredt hódító útjára, hogy a szegedi nép sohasem vándorolt Amerikába, itt agrárszocializmus nincsen, tehát földéhség sincsen. Majd most kitérnek, hogy mekkora földéhség van a tanyai nép között! Tény, hogy amerikai kíváncsi nem volt, mert népünk mindennél job-

ban szerette, valósággal imádta a földet s ha nem tudott birtokába jutni, inkább lett zsellér és koldus a más földjén, mint hogy amerikai gyárakban dollárokat gyűjtsön. A szegedi nép boldogabb időben nem a pénzt szerette, hanem magát a földet és a mezőgazdaságot. Ebben élt ősidőktől fogva és inkább megmaradt jobbágyi sorban, mintsem hogy cserben hagyja apáinak mesteriségét. De most majd jelentkezni fog a jussáért, amiért négy esztendőn keresztül vért a földet és a mezőgazdaságot. És elő fognak majd kerülni az ezüstpénzzel telt harisnyaszárak, az ászok alá rejtett iskátulyák és kemence alá ágyazott vasládák. A tengeri pénz, ami bent született a városokban és kiinn bujt el a tanyai föld alatt, ismét vissza fog gurulni a nagy pénzszekrényekbe, mert a magyar nép nem nagyon fog rajongani az adósságokért, amikor fizetni is tud. Hozzávetőleges számítás szerint Szeged város 35—40 millióval jobb üzletet köthetett volna, ha birtokainak parcellázásával nem várja be az általános földreformot, hanem hozzáfog a demokratikus gazdasági politikához oly időben, amikor a birtokárakat önmaga és a kereslet nagysága szabta volna meg. A régebben felvetődött indítványokat azonban általános lekicsinylés fogadta. Most már erről a bevételi többletről le kell mondani, ami egyáltalán nem nagy baj, hiszen a földművelő nép ma ugyanannyival előnyösebben vásárolhat és a földreformtól ezt a demokratikus tendenciát senki sem veheti rossz néven a mai forradalmi időkben.

Végül még csak egyetlen ellenvetésre kívánok kitérni. A földreformtól való félelem érvei között első helyen szerepelt az a megjegyzés, hogy Szeged azért kért kegyelmet a maga birtokai számára, mert birtokpolitikájával a város földművelő osztálya eddig teljesen megvolt elégedve és még azért is, mert a városi földek felosztása esetén mintegy 8000 földbirtok vesztene el kenyerét. Hát szeretném én azt a koldust látni, aki ne volna megelégedve, mikor a négylovas hintón elrobogó főur rézkrajcárokat lök a kalapjába! A földesuri jogokat gyakorló Szegedet egész tenger választotta el a maga földművelő népétől és soha még csak a lehetősége sem állott be annak, hogy ez a nép alamizsnánál egyebet kapott volna a határai között büszkén terjeszkedő városi oligarchától. Nyolcezer bérlő! És ha mind elveszítene is a kenyerét, ez a szám a város százhuszezernyi népe mellett nem jelentene mást egy elenyésző töredéknél, amelynek érdekeiért nem szabad százezernél több ember érdekeit feláldozni. Nem arról van most szó, hogy mi legyen azzal a nyolcezer bérlővel, hanem arról, hogy minden szegény ember, akiben munkaszeretet és becsvágy van, hozzáfoghasson a nagy nemzeti termelő munkához, hogy a városi kishivatalnok kijárhasson a maga kis gazdaságára burgonyát és főzeléket termelni, hogy Szeged végre azzá válhassék, amire teremtni van: igazi mezőgazdasági kultúrgócpontra. És elvégre a törvény szerkesztőiben volt annyi belátás, hogy a város nyolcezer bérlőjét sem hagyták ki a számításból, mert kimondták, hogy a haszonbérlet elsőbbségi joga van az általa bérelt terület megváltásához. Az fog majd következni, hogy az apró-cseprő darabokat művelő haszonbérlet végére sajátjuknak fogják mondhatni földjüket és még szerezhetnek is hozzá új területeket, mert hiszen a törvény maga szabja meg a kis- és középbirtokok megengedhető nagyságát és gondoskodik róla, hogy birtokait mindenki kiegyezthesse a meghatározott nagyságú területre.

Évtizedeknek kellett volna elmulniuk, míg a város urainak gazdasági téren való gondolkodásmódját az igazi demokrácia és az igazi haladás vezetőeszméi áthatották és megtermékenyítették volna. A merev elzárkózásnak kínai fala most ledőlt. A forradalmi idők belesodorták Szeged birtokpolitikáját abba az egyedül

„Médi Specialité” az egyetlen és legjobb minőségű higiénikus szivarkahüvely.

Főraktár: Szeged, Jókai-utca 11. sz. Telefon 15—20., ahol különben olcsóbb gyártmányú szivarkahüvelgek is kaphatók. Viszontelárusítókna is a legolcsóbb bevásárlási forrás.

Kapható mindenütt!

Egy doboz 2 literes.